

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра бухгалтерського обліку та економічного контролю

Відділ із забезпечення освіти дорослих та інноваційного розвитку

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

ПОЛТАВА 2022

УДК 657: 332.025.12 : 65.014.1
А 43

*Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 14 – 15 квітня 2022 р. Полтава, 2022. 847 с.
(Посвідчення Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації № 08 від 12 січня 2022 р.)*

Організаційний комітет:

Дорогань-Писаренко Людмила – к.е.н., професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавського державного аграрного університету

Давидюк Тетяна - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Довбня Світлана – д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня Українського державного університету науки та технологій.

Зоря Олексій – д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Малишкін Олександр - д.е.н., професор, САРА, експерт з обліку та оподаткування

Муравський Володимир - д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету

Нікішина Оксана - д.е.н., с.н.с., завідувачка відділом ринкових механізмів та структур ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»

Перерва Петро - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Руцишин Надія - д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівського торговельно-економічного університету

Славкова Олена - д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

Сук Петро - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Тоцька Олеся - д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки

Вараксіна Олена - к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, керівник відділу із забезпечення освіти дорослих та інноваційного розвитку Полтавського державного аграрного університету

Воронько-Невіднича Тетяна - к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету

Дранус Валентин – к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Канцедал Наталія – к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету

Лега Ольга – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету

Лпський Роман – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету

Мельничук Ірина - к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та фінансів Університету економіки і підприємництва

Прийдак Тетяна– к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, завідувач відділу з питань інтелектуальної власності Полтавського державного аграрного університету

Прокопишин Оксана – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

Яловега Людмила – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, фахівець внутрішнього аудиту процесів діяльності та моніторингу якості освіти Полтавського державного аграрного університету

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка. У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

© Кафедра бухгалтерського обліку та економічного контролю, 2022

© Полтавський державний аграрний університет, 2022

	Пікуль С. В.	
	Науковий керівник – Бражник Л. В.	
	<i>Полтавський державний аграрний університет</i>	
Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють.....		402
	Рязанова Н.О.	
	<i>ДЗ «Луганській національний університет імені Тараса Шевченка»</i>	
Прогнозування фінансової нестійкості.....		405
	Садура О.Б.	
	<i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>	
Ефективність кошторисного планування бюджетної установи.....		408
	Сидор Г. В.¹, Савків У.С.²	
	<i>¹Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу</i>	
	<i>Західноукраїнського національного університету</i>	
	<i>²ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»</i>	
Удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні.....		410
	Соколова Л. В., Аль-Фахор Ескндер Суліман Салти	
	<i>Харківський національний університет радіоелектроніки</i>	
Фінансова стійкість – базис сталого економічного розвитку підприємства у нестабільному середовищі.....		412
	Стешенко О. Д.	
	<i>Український державний університет залізничного транспорту</i>	
Страховання як метод мінімізації ризиків агропромислового комплексу.....		414
	Ткачук Н.М.	
	<i>Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова</i>	
Фінансування інноваційної діяльності підприємств: особливості та реалії.....		418
	Товажнянська О.І., Черепанова В.О., Перерва П.Г.	
	<i>Національний технічний університет «ХПІ»</i>	
Аналіз факторів впливу на фінансову стійкість підприємства.....		421
	Тоцька О. Л.	
	<i>Волинський національний університет імені Лесі Українки</i>	
Порівняльна характеристика товарної структури зовнішньої торгівлі України та Волинської області.....		242
	Трегубенко В.В.	
	Науковий керівник – Дранус В.В.	
	<i>Чорноморський національний університет ім. П. Могили</i>	
Основні напрямки регулювання державної політики у сфері зайнятості населення..		428
	Третяк А.В.	
	Науковий керівник - Байрачна А. С.	
	<i>ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка</i>	
Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку.....		430

СТРАХУВАННЯ ЯК МЕТОД МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Діяльність господарюючих суб'єктів у сфері агропромислового комплексу (АПК) пов'язана з різним комплексом ризиків, вірогідність виникнення яких залежить від здатності системи управління прогнозувати стан і динаміку зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, реалізувати заходи, що знижують вірогідність виникнення і збиток від реалізації несприятливих подій. Відносно практичного використання системного підходу до управління ризиками на вітчизняних підприємствах АПК можна зазначити, що він тут є присутнім лише в одиничних випадках і носить фрагментарний характер. Значною мірою це обумовлено відсутністю чіткої теоретичної бази і методичних рекомендацій з практичного застосування ризик-менеджменту на підприємствах АПК. У свою чергу, неефективне використання інструментів управління ризиками значно знижує їх конкурентоспроможність не лише на зовнішньому, але і на внутрішньому ринку.

Специфічні особливості діяльності АПК тісно пов'язані із чинниками ризику та невизначеності роботи в даній галузі, що, безумовно, підприємець сільськогосподарського підприємства зобов'язаний враховувати при плануванні та прийнятті управлінських рішень. До них відносять:

- 1) залежність від природних умов;
- 2) сезонний характер виробництва і грошових надходжень;
- 3) уповільнений у порівнянні з промисловістю кругообіг ресурсів;
- 4) використання специфічних засобів виробництва, таких, як земля, продукти рослинництва і тваринництва, біологічно активні мікроорганізми;
- 5) технології виробництва, пов'язані із специфікою використання ресурсів;
- 6) різноманіття форм виробництва, власності, господарювання;
- 7) відсутність концентрації виробництва, територіальне розосередження, віддаленість більшості підприємств АПК від міста;
- 8) відмінності між містом і селом;
- 9) стійкість традиційного ведення господарств.

Також іншою особливістю сільського господарства є взаємно заповнюваність його основних галузей – рослинництва та тваринництва. Тваринництво не може розвиватися без кормової бази, рослинництво – без органічних добрив, що надходять від тваринництва. Крім того, одночасний розвиток рослинництва й тваринництва дає змогу раціональніше використовувати трудові та матеріальні ресурси.

Найбільш поширений методом мінімізації впливу ризику є страхування – заключення страхового договору (страхового полісу) з однією із страхових компаній. Страховик за встановлену в договорі суму (страхова премія)

зобов'язується заплатити страхувальнику на умовах, обговорених в страховому полісі, договірну грошову суму, якщо страхувальник (підприємство) матиме збитки або якісь притиснення в своїй господарській діяльності в результаті настання несприятливих умов.

В агропромисловому комплексі існують дві форми страхування: обов'язкове та добровільне. До прийняття нової редакції Закону України «Про страхування» в обов'язковому порядку страхувався тільки урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах. Для відшкодування збитків за даною формою страхування створюється державний страховий фонд за рахунок обов'язкових страхових платежів [1]. Однак реформування підприємств АПК, заснованих на різних формах власності, відсутність коштів призвело до того, що страхування ризиків проводилося в небагатьох підприємствах. З метою розширення страхового ринку, необхідності відшкодування збитку за основними видами сільськогосподарської продукції до обов'язкових видів страхування було віднесено також страхування врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності, а також страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України. За іншими ризиками страхування проводиться у добровільній формі [2].

Під час страхування врожаю сільськогосподарських культур за рахунок страхових виплат у несприятливі роки відшкодовуються витрати на вирощування врожаю, забезпечується повернення кредитів, набувається стійкість усього циклу сільськогосподарського виробництва. Традиційне комплексне страхування дає змогу застрахувати врожай від різних ризиків. Такі програми більшою чи меншою мірою поширені в багатьох країнах Європи, Північної та Латинської Америки, а також у Китаї.

Одним з основних недоліків традиційних видів страхування для аграрних холдингів є висока складність їх адміністрування, відсутність достатньої гнучкості для врахування всіх особливостей та побажань підприємств. Так, сучасне використання індексу врожайності дає змогу застрахувати врожай від усіх ризиків, але при цьому розмір страхового відшкодування визначається на підставі даних статистики лише тих регіонів, де вирощується врожай. Використання ж незалежного джерела даних дасть змогу проводити відшкодування швидко, прозоро і максимально легко з точки зору адміністрування. Також буде відсутня необхідність проведення оцінки збитків на рівні самих господарств. На відміну від агрохолдингів, для яких використання індексу врожайності є найкращим, для маленьких сільськогосподарств його використання може бути неоптимальним через можливі відхилення між волатильністю регіональної статистики і волатильністю господарства, що може потребувати додаткового балансування індексу. Використання індексу врожайності дає змогу також застрахувати

підприємницький ризик зниження врожаю для компаній, які не займаються вирощуванням сільгосппродукції, але залежать від зміни рівня врожаю в тому чи іншому регіоні (наприклад, втрачають частину маржі від недостатнього отримання сировини для переробки). Іншим варіантом індексного рішення є індекс погоди. Він дає змогу застрахувати врожай від окремих погодних ризиків, які ведуть до зниження врожайності. Такі рішення зазвичай структуруються на підставі окремих параметрів погоди, наприклад кількості опадів або температури, які найкраще корелюють з історичними втратами врожаю. Страхування через індекс погоди поширене в Індії, у країнах Африки, Східної Європи.

У ситуаціях, коли історичні детальні спостереження за погодою відсутні і статистична інформація є недостатньою, можуть використовуватися нормалізований різницевий вегетаційний індекс (NDVI), інфрачервоний вегетаційний індекс (IPV), ґрунтовий вегетаційний індекс (SAVI), індекс глобального моніторингу навколишнього середовища (GEMI), вегетаційний індекс, стійкий до впливу атмосфери (ARVI), вегетаційний індекс зеленості (GVI), модифікований відносний вегетаційний індекс для області ближнього інфрачервоного схилу та інші індекси, які розраховуються на підставі інформації, яка збирається космічними супутниками. Використання цих індексів дає точніші результати для оцінки кількості та стану рослинності. Ця інформація, своєю чергою, може бути використана для структурування рішень із хеджування ризиків неврожаю, оскільки кореляція між даним індексом і врожайністю часто досить висока [3].

Індексні рішення визначають основу державних програм страхування сільськогосподарських ризиків у цілої низці країн, зокрема в США. Основою системи сільськогосподарського страхування й управління ризиками, яка субсидується урядом США і забезпечує захист від більшості природних небезпек, включаючи посуху, повінь, град та інші катастрофічні природні явища, є програма MPCI – мультиризикове страхування.

Підсумовуючи страхування сільськогосподарських ризиків за 2021 рік, слід зазначити, що на Україні його здійснює приблизно п'ята частина від усіх компаній, що отримали ліцензію на цей вид страхування. Вітчизняний страховий ринок використовує невеликий набір страхових продуктів, відсутнє повноцінне ризикове страхування на весняно-літній період, зокрема, не покривається такий системний ризик, як посуха. В загальному ринок агрострахування потребує посилення системних зусиль уряду щодо його розвитку, зокрема, вдосконалення регулювання та надання системної підтримки цьому сектору.

Список використаних джерел:

1. Про страхування. Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96-ВР . URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-211%D0%B2%D1%80>.
2. Борисова В. А. Страхування як засіб запобігання ризиків аграрних виробників. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/strahuvannya-yak-zasib->

zapobigannya-rizikiv-agrarnih-virobnikiv.html

3. Навроцький С. А. Соціально-економічні аспекти страхування в АПК.
Суми : Довкілля, 2004. 316 с.

Наукове видання

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

*Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

14 – 15 квітня 2022 р.

м. Полтава

Відповідальна за випуск: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Комп'ютерна верстка: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

